نجواهای یک هافبک چپ

چوب معلم گل نیست!

سحر طلوعی

از لحظه انتشار خبر شکایت آموزش و پرورش از سریال افعی تهران تا امروز، فضای مجازی و انواع پلتفرم‌ها پر شده از تجربیات و خاطرات مردان و زنان بزرگسالی که از تنبیه بدنی و روانی روزهای دانش‌آموزی خود نوشته‌اند. حتی خواندن و تصور این تجربیات هم هولناک است، چه برسد به تجربه‌کردن آن. برخی تجربیات و خاطرات به قدری عذاب‌آور است که آدم پیش خود می‌گوید صد رحمت به تنبیه با خط‌کش و چند سیلی و لگد... . چه کسی باور می‌کند معلم سر کلاس دانش‌آموز را تهدید کرده باشد به بستن به پنکه سقفی و حتی تا پای اجرا هم پیش رفته و فقط کلید را نزده باشد، اما این تنها یک نمونه از خشونت برخی معلم‌هاست؛ خشونتی پذیرفته‌شده حتی از سوی برخی والدین. والدینی که در دوره‌ای فرزند خود را برای «آدم‌شدن» آن‌هم با ضرب و زور کتک به مدرسه فرستاده‌اند. کیست که این ضرب‌المثل «پوست و گوشتش مال شما، استخوانش مال من» را از پدرها هنگام ثبت‌نام فرزندان‌شان به‌ویژه فرزند پسر در مدرسه خطاب به مدیر و معلم و ناظم نشنیده باشد. کیست که ضرب‌المثل «چوب معلم گُله...» را نشنیده و به وقت تنبیه بدنی دانش‌آموز و برای دلجویی! تکرار نکرده باشد؟ موافق باشیم یا نباشیم، تنبیه بدنی و روانی در دوره‌ای حضوری پررنگ در نظام آموزش و پرورش ما و حتی بسیاری از کشورها داشته است. هنوز هم از گوشه و کنار فیلم‌هایی منتشر می‌شود از معلمی که سر کلاس دستی برای تنبیه بلند کرده یا دهانی به ناسزا گشوده است و... . همه ما ماجرای «شیب، بام و امید» را به یاد داریم. آن اشتباه از سوی معلم امید سر زد و نام آن پسر را بر سر زبان‌ها انداخت، برایش گرفتاری درست کرد و از مدرسه و تحصیل دور شد. این تجربیات و خاطرات تلخ می‌گوید معلم‌ها به قدری که درباره‌شان اغراق می‌شود، مقدس نیستند. آنها هم مثل دیگر انسان‌ها اشتباه می‌کنند و حتی گاهی مرتکب خطاهای جبران‌ناپذیری می‌شوند که باید تاوانش را پس بدهند. به طور مثال در نظام تحصیلی بریتانیا دولت و سازمان‌های مردم‌نهاد پروتکل‌های روابط دانش‌آموز و معلم را به والدین ارائه می‌دهند تا به محض نقض هرکدام از موارد حق شکایت و گزارش محفوظ باشد. برخورد و تنبیه فیزیکی که هیچ، در این آیین‌نامه معلمی که حتی کلامی به تمسخر خطاب به دانش‌آموز گفته باشد، باید پاسخ‌گوی رفتارش باشد و اگر نباشد، مقامات قضائی دخالت و معلم و مدیر را محاکمه می‌کنند. می‌دانیم در این آیین‌نامه وظایف دانش‌آموز هم قید شده است، اما جایگاه فرادست و از موضع قدرت معلم و به طور کل نظام مدرسه نسبت به دانش‌آموز است که بالقوه وضعیت سوءاستفاده از وضعیت را پیش می‌آورد. با این حساب واکنش انتقام‌جویانه؟ «آرمان بیانی» در سریال افعی تهران و «آرمان بیانی»ها درباره تجربیات تلخ و غذاب‌آورشان از معلم و مدرسه دور از انصاف و احترام نیست. بیانی ناظمی را که بارها مزه تلخ ضربات خط‌کش را به او چشانده، تنها کنار اتوبان رها کرده و رفته. اگر نهادی بود که شکایت آرمان بیانیِ دانش‌آموز را ثبت و رسیدگی می‌کرد و برای اعتراض او به تنبیه بدنی ارزش و رسمیت قائل بود، کار به واکنش انتقام‌جویانه و عدالت‌جویی شخصی نمی‌رسید. رفتارهای قیصروار (البته رفتار آرمان بیانی هیچ شباهتی به تصور ما از رفتار شخصیت قیصر ندارد)، زمانی رخ می‌دهد که فرد حس می‌کند مطالبات عدالت‌طلبانه‌اش پاسخی نمی‌گیرد و به رسمیت شناخته نمی‌شود. پس دست به کار می‌شود و خودش در مقام اجرای عدالت برمی‌آید. شکایت وزارت آموزش و پرورش از سریال افعی تهران به بهانه بی‌احترامی به مقام و شأن معلم جایی نمایشی به نظر می‌رسد که گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس منتشر می‌شود و از بدهی ۴۴ هزار میلیاردتومانی این وزارتخانه به فرهنگیان خبر می‌دهد! وزارتخانه‌ای که مطالبات معلم‌ها را نداده و زیر دِین مهم‌ترین رکن آموزشی کشور رفته، چگونه می‌خواهد از احترام و شأن معلمان دفاع کند؟ وزارت آموزش و پرورش اگر نگران جایگاه و اعتبار معلمان است، به فیلم آن معلم کوهرنگی واکنش نشان دهد که دانش‌آموزان را کول می‌کند و از رودخانه سیلابی و خطرناک عبور می‌دهد. چرا؟ چون یک پل ساده برای عبورومرور در منطقه نیست و معلم باید بارها جان خود و دانش‌آموزان را به خطر بیندازد تا کلاس تشکیل شود. معلم‌ها این روزها مثل هر قشر دیگری با انواع و اقسام مشکلات اقتصادی و غیراقتصادی که شأن و احترام‌شان را مخدوش کرده، دست‌وپنجه نرم می‌کنند. هرکدام از این مشکلات که حل شود، جایگاه و شأن معلم حفظ شده است. آموزش و پرورش بهتر است وظیفه شکایت از سریال افعی تهران را بگذارد برعهده معلم‌ها و وجدان‌شان. آنها بهتر می‌دانند چوب معلم گل نیست.

به بهانه اعلام جرم علیه سازندگان سریال «افعی تهران»

خشونت در مدارس انکارناشدنی است

شرق: یک سکانس از سریالی در شبکه نمایش خانگی ایران این روزها موضوع مورد بحث درباره فضای مدارس شده است. در سریال افعی تهران پیمان معادی با معلم دوران کودکی خود مواجه می‌شود که او شاگردان دیگر را تنبیه می‌کرده است. برخورد پیمان معادی با این معلم بازنشسته در این سریال حالا موضوع شکایت و اعلام جرمی علیه سازندگان این سریال شده که گویا شأن معلمان را رعایت نکرده‌اند. انتشار همین خبر اما با موج گسترده‌ای از واکنش‌ها در شبکه‌های اجتماعی همراه بود. کاربران زیادی از تجربه‌های مواجهه با خشونت‌شان در مدارس سخن گفتند و از رفتارهای خشن در مدرسه روایت‌هایی بیان کردند. انتشار جسته و گریخته ویدئوهایی از رفتار خشن برخی معلم‌ها با دانش‌آموزان در فضای مجازی هم نشان می‌دهد که اگرچه اعمال خشونت علیه دانش‌آموزان با تغییرات گسترده فرهنگی و اجتماعی در ایران کاهش یافته اما به صفر نرسیده است. محمد داوری از مشاوران شاغل در مدارس ایران است که به بهانه بحث‌های درگرفته چند روز اخیر درباره سریال افعی تهران با او درباره تنبیه بدنی دانش‌آموزان در مدارس و تبعات آن گفت‌وگو کردیم.

برای شروع می‌توانیم درباره اعمال خشونت در مدارس و گونه‌های مختلف آن کمی حرف بزنیم. درحالی‌که همه ممکن است با شنیدن اعمال خشونت علیه دانش‌آموزان اولین گزینه‌ای که به آن فکر کنند، تنبیه بدنی باشد اما می‌دانیم که جنبه‌های دیگری از رفتارهای خشن هم در مدارس چه از سوی گردانندگان مدارس و چه از سوی دانش‌آموزان دیده می‌شود.

عمومی‌ترین و وسیع‌ترین خشونت در مدارس ساختاری و متکی بر دستورالعمل‌ها و ضوابط و مقررات مدرسه است؛ یعنی این ساختار متمرکز و گسترده برای بیش از ۱۱۰ هزار مدرسه چارچوبی تعیین می‌کند که حتی مدیران و پرسنل و معلم‌ها هم آزادی عمل ندارند تا متناسب با تشخیص خودشان رفتار کنند. حتی معلم در درون کلاس هم تحت‌نظارت و فشار این دستورالعمل‌ها است. در این میان ممکن است عده‌ای هم کاسه داغ‌تر از آش شوند و فراتر از دستورالعمل‌ها، ضوابط و مقررات سلیقه‌ای را در مدارس و مناطق بر معلمان و دانش‌آموزان تحمیل می‌کنند. یعنی یک بُعد از بحث خشونت، خشونتِ ساختاری و دستورالعملی و قوانین و ضوابط و مقرراتی است که وجود دارند و برخلاف روان‌شناسی کودک و نوجوان و برخلاف فلسفه تعلیم و تربیت متناسب و منطبق برای اصول تعلیم و تربیت واقعی است. در تحلیل این بحث باید به محتوای کتاب‌های درسی نیز توجه کرد. یعنی برخی محتواهای غیرجذاب، محتوای دور از واقعیت و برخی از محتواهایی که چالش‌های جدی را ایجاد می‌کند؛ زمینه‌ساز چالش رابطه معلم و دانش‌آموز و دانش‌آموزان با هم می‌شود که این محتوا محرک آن خشونت است. یک‌سری از خشونت‌ها مرتبط با فضا است؛ یعنی فضای تنگ غیراستانداردِ فشرده‌ای که دانش‌آموزان در آن تحصیل می‌کنند، زمینه‌ساز خشونت می‌شود. مثلا در کلاسی که ظرفیت ۲۰ دانش‌آموز دارد ولی ۳۰، ۴۰ تا دانش‌آموز جای داده می‌شوند، یا تراکم دانش‌آموزها در مدرسه‌ای با ظرفیت ۲۰۰ دانش‌آموز به ۵۰۰ نفر هم می‌رسد. طبیعتا اینها هم زمینه‌ساز خشونت‌های اجتماعی می‌شود؛ یعنی زمینه را برای خشونت‌های بچه‌ها علیه همدیگر، معلم علیه دانش‌آموز و حتی دانش‌آموز علیه معلم ایجاد می‌کند. یکی از خشونت‌هایی که دیده نمی‌شود، خشونت‌های دانش‌آموز علیه معلم است. الان به بهانه این سکانس افعی تهران، خشونت معلم علیه دانش‌آموز بُلد شده ولی حتما سراغ دارید که معلم‌هایی داریم که توسط دانش‌آموزان‌شان در همین سال‌های اخیر کشته یا مجروح شدند؛ بنابراین هر دو جنبه وجود دارد و هر دو جنبه هم محکوم است. ما همه انواع و ابعاد خشونت را در مدرسه در رابطه بچه‌ها با هم، در رابطه معلم‌ها با بچه‌ها و در رابطه معلم و پرسنل با همدیگر هم می‌بینیم. یعنی مدرسه چنان تحت فشار عوامل مختلفی است که به کانونی خشونت‌خیز تبدیل شده. این مسئله باید ارزیابی شود که چه اتفاقی برای مدرسه افتاده که نهادی که باید پر از نشاط و لطافت و روابط بسیار پویا و سازنده بین عناصر مختلفش به‌ویژه دو عنصر اصلی «دانش‌آموز-معلم» باشد، تبدیل به یک کانون خشونت شده است. این بدان معناست که مدرسه آسیب دیده است؛ جایگاه مدرسه، کارکرد مدرسه، منزلت مدرسه تضعیف شده و یکی از مهم‌ترین دلایلش همین زمینه‌های خشونت در مدارس است.

ماجرای سکانس سریال افعی تهران باعث شده روایت‌های گسترده‌ای از اعمال خشونت در مدارس در سال‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی شنیده شود. کمی درباره این خشونت عریان در مدارس بیشتر حرف بزنیم.

اگر تنبیه را در ذیل یک موضوع بزرگ‌تر تحت عنوان «خشونت در مواجهه با دانش‌آموزان» در نظر بگیریم می‌بینیم که با مسئله‌ای بزرگ‌تر مواجه هستیم. به این معنی که حتی خشونت‌های پنهان مثل تنبیه‌های روانی-اجتماعی-عاطفی در ابعاد مختلف وسیع‌تر از چیزی که بتوان تصورش را کرد، وجود دارد. شاید بشود گفت اکنون نوک کوه یخ آن معلوم شده. مدارس ما به دلایل مختلف از قبیل سیاست‌گذاری‌های اشتباه، تصمیم‌گیری‌ها و مدیریت نادرست، محتوای آموزشی و پرورش نیروهایش با چالش‌هایی در مواجهه با کارکردهای اصلی‌اش قرار دارد. برای همین است که گاهی می‌بینیم مدرسه مکانی جذاب برای دانش‌آموزان نیست؛ یعنی کانون مدرسه آسیب دیده و کاسه آسیب‌های متأثر از این موضوع بر سر دانش‌آموزان می‌شکند و خود معلمان هم قربانی یک نظام آموزشی ضعیف و مدرسه ناکارآمد هستند؛ حتی خشونت تولیدشده در رابطه معلم و دانش‌آموز ناشی از شرایط نظام آموزش و ناکارآمدی نهاد مدرسه و کانون مدرسه است. این بحث کلان آن است؛ نگاه ما و دوستانمان در این مقوله در بحث تنبیه بدنی، در ذیل خشونت گسترده‌تری است که باید این قضیه را دید.

در این روزگار می‌بینیم که مقدار جامعه تغییر کرده و رشد پیدا کرده اما همچنان در خیلی از اظهارنظرها می‌بینیم که خشونت علیه بچه‌ها در مدرسه به نظر بخشی از افراد جامعه و برخی والدین پذیرفته‌شده است. این موضوع در گذشته گسترده‌تر بوده و اکنون البته تغییراتی کرده اما همچنان دیده می‌شود و به‌صورت کامل از بین نرفته است. به نظر شما چه اتفاقی می‌افتد که چنین خشونتی از طرف بخشی از جامعه پذیرفته‌شده می‌آید؟

این یک مشکل سنتی و فرهنگی در جامعه ماست که در نگرش غیرکارشناسی و مغایر با اصول روان‌شناسی کودک و نوجوان و اصول تعلیم و تربیت ریشه دارد. ریشه این پدیده را در فرهنگ و سنت مردسالارانه و پدرسالارانه خودمان باید ببینیم. ما ضرب‌المثل‌ها و اشعار زیادی داریم که باید دانش‌آموز حتما از معلم کتک بخورد تا تربیت بشود که امثالش را شنیده‌اید. چیزهایی مثل «تا نباشد چوب تر» یا «چوب معلم گُله» و امثال اینها را در ادبیات و ادبیات عامه مردم فراوان داریم. وقتی چنین چیزی را در ادبیات‌مان داریم یعنی بخشی از فرهنگ ما بوده و این بدان معنی است که ما نیاز به بازنگری فرهنگی داریم. باید بدانیم که نسل جدید هم زیر بار این سنت و این فرهنگ مغایر با حقوق کودک و نوجوان و روان‌شناسی کودک و نوجوان نمی‌رود. متأسفانه ساختار دولتی ما و ساختار مدیریتی و اجرائی ما هم از همین جنس است؛ این جنس فرهنگ مردسالارانه، تحکمی و متکی بر اجبار و برخی شاخص‌های سنتی و فرهنگی.

در آن سکانس می‌بینیم تنبیهی که کودک (پیمان معادی) در مدرسه شده در بزرگسالی همچنان با او همراه است و همچنان اذیتش می‌کند. اگر بخواهید چند توصیه به خانواده‌ها یا بچه‌هایی داشته باشید که چنین تجربه‌ای داشته‌اند، بهترین پیشنهادتان چیست؟

با توجه به تجربه‌های کاری‌ام در این زمینه می‌گویم که تجربه‌های خشونت‌های ناشی از اتفاقات دوره کودکی و نوجوانی و تجربیات متکی بر خشونت در دوره کودکی و نوجوانی را باید به عنوان یک اختلال و بیماری ببینیم و به فکر درمان آن باشیم. راهکار علمی‌اش با توجه به اینکه نسخه واحدی نمی‌توان برای همه کیش‌ها صادر کرد، «ارجاع به مشاور» است. یعنی مراجعه به مشاور، روان‌شناس و روانپزشک برای کسانی که خشونت در آنها نهادینه شده و به عنوان یک اختلال خلقی، رفتاری و اجتماعی چه خشونت علیه خود و چه خشونت علیه دیگران و چه خشونت علیه طبیعت و حیوانات... همه اینها از یک جنبه اختلال روان‌شناختی است و نیازمند درمان است. اگر نگاه درمانی به آن نداشته باشیم و به فردی که ابراز خشونت می‌کند، حق بدهیم که به دلیل اینکه این آسیب‌ها را دیده، می‌تواند خشونت را اعمال کند، این چرخه تولید خشونت ادامه پیدا می‌کند که مطلوب ما نیست. ما باید ریشه‌ای با این مسئله برخورد کنیم. باید به پدران، مادران، معلمان و مربیان بگوییم که از دوره کودکی و نوجوانی باید از روش‌هایی که باعث ایجاد زمینه‌های خشونت که در قالب پرخاشگری، انتقام‌جویی و خشونت‌ها در شکل‌های مختلف چه کلامی، چه فیزیکی، چه عاطفی و روانی و چه اجتماعی می‌شود دوری کنند. همان‌طورکه بالا گفتم، برخی فقط خشونت را فیزیکی می‌دانند؛ مثلا طرف قمه بکشد و یک خط در صورت یا گردن بیندازد... نه؛ گاهی یک کلام آهسته می‌تواند پر از خشونت باشد و اثرات تاریخی روی دانش‌آموز بگذارد.

دریچه

کدام سربازان مشوق‌های حین خدمت دریافت می‌کنند؟

ایسنا: مشاور عالی فرمانده قرارگاه مرکزی مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح اعلام کرد که از هفته جاری ثبت‌نام برای بهره‌مندی از مشوق‌های سربازان ماهر اجرا می‌شود.

سردار موسی کمالی با اشاره به فرایند ثبت‌نام سربازان ماهر برای بهره‌مندی از مشوق‌های حین خدمت سربازی گفت: این ثبت‌نام برای آن دسته از سربازان ماهری است که قبل از اعزام به خدمات سربازی مهارت‌هایی را فرا گرفته و گواهی‌های مربوط به آن را نیز دریافت کرده باشند. این دسته مشمولان می‌توانند با مراجعه به سامانه، نسبت به ثبت درخواست خود اقدام کنند اما همان‌طورکه قبلا هم اعلام شده بود، این مشوق‌ها برای مشمولان اعزامی تیر و پس از آن است و مشمولان اعزامی خرداد یا سربازان در حین خدمت امکان بهره‌مندی از آن را ندارند. او با بیان اینکه از همین هفته ثبت‌نام برای دریافت مشوق سربازان ماهر آغاز می‌شود، درباره اینکه افراد دارای شرایط چگونه می‌توانند از این تسهیلات بهره‌مند شوند نیز گفت: این افراد باید به سامانه سخای پلیس مراجعه کنند. در آنجا اطلاعات موردنیاز را ثبت کنند. مرحله اول واردکردن کد ملی است. پس از آن اطلاعات فرد مشمول برایش قابل‌مشاهده است. پس از آن افراد متقاضی باید امتیاز خود را مشاهده کنند؛ چراکه تسهیلات تشویقی بر اساس امتیاز به افراد داده خواهد شد. در اینجا اگر فرد دارای معافیت موقت مانند معافیت تحصیلی باشد، می‌تواند هنگام اعزام از امتیاز خود مطلع شود و اگر معافیت تحصیلی نداشته باشد، پس از اعزام از امتیازش باخبر خواهد شد. همچنین پس از ثبت‌نام افراد در سامانه، نسبت به صحت‌سنجی یا اعتبارسنجی اطلاعات مهارتی آنان اقدام می‌شود.

مشاور عالی فرمانده قرارگاه مرکزی مهارت‌آموزی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح با تأکید بر اینکه این طرح برای مشمولان اعزامی تیرماه و پس از آن است، درباره اینکه بهترین زمان برای مراجعه به سامانه و ثبت درخواست چه زمانی است، به ایسنا گفت: فرد باید دو ماه قبل از اعزام در سامانه ثبت‌نام کند. تنها برای اعزامی‌های تیرماه این استثنا وجود دارد که کمی دیرتر از دو ماه نسبت به ثبت‌نام خود اقدام کنند. آن‌هم به دلیل اخلالی بود که در رونمایی و تکمیل سامانه رخ داد؛ چراکه نیاز داشتیم تا بانک اطلاعاتی خود را تکمیل کنیم.

جدول ۴۷۷۱ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- جانوری شبیه سمور- سیاره مشتری- هم‌معنی ۲- مقر حکومت مارشال پتن- پشیمانی- قطار زیرزمینی ۳- تخت سلطنت- بی‌تاب و ناراحت- درختی گرمسیری ۴- همیشگی- خوش‌خلق ۵- دستگاه قدیمی نمایش فیلم- فرمانروایی- رودی در روسیه ۶- نت ششم- از برادران حضرت یوسف(ع)- سرزمین هزار لبخند ۷- پشت سر- بچه کنجکاو و پرتحرک- مرطوب ۸- از اجزای پیراهن- پیوسته- ویژگی‌های شخصیتی و فرهنگی فرد ۹- گریه و زاری- ملازم- حسد ۱۰- پیشکش- پیدا نمی‌شود- جانشین او ۱۱- طلا- یاقوت- عاشق و دلداده ۱۲- بازیکن دفاع آزاد- پیرو دین حضرت موسی(ع) ۱۳- کلید رحمت الهی است- تنبل- شترمرغ آمریکایی ۱۴- چاره و علاج- فلزی که روی آن تصویری برای چاپ حک می‌شود- فیلسوف انگلیسی قرن بیستم ۱۵- نوعی انگور دانه‌ریز- تاندون- برهنه، عریان

عمودی:

۱- داستانی کوتاه نوشته آنتوان چخوف- رهایی از تعلقات دنیوی ۲- تحت- قدیمی‌ترین پارک تهران- سوگ و ماتم ۳- واله و عاشق- انتظار روی‌دادن امری خوشایند- سزاوار ۴- ریشه بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی است- از نیروهای سه‌گانه ارتش- چهره ۵- سروصدا- جانشینی ۶- هفتادودومین سوره قرآن- آماسیده- صمیمیت و صداقت ۷- ابزار اضافه قابل تعویض- طول معینی از زمان- رشته باریک و دراز ۸- واحدی برای اندازه‌گیری زمان- فقیر و بی‌چیز- اسباب نواختن موسیقی ۹- نقاب- ماری بسیار سمی- یاری‌دهنده ۱۰- ناهمگون- قبیله- رفوزه ۱۱- از سرداران نامی افراسیاب- برادر حضرت موسی(ع) ۱۲- شهر بی‌دفاع سینما- بی‌همتا- هشیاری ۱۳- سومین فرمانروای خوارزمشاهی- موزه پاریس- فدراسیون بین‌المللی شنا ۱۴- رهاورد بیماری- شاهکار جاودانه سروانتس اسپانیایی- پس‌غذا ۱۵- ضربه‌ای در تنیس روی میز- مکانی برای مراسم تعزیه در تهران که در زمان ناصرالدین شاه ساخته شد.

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱			■						■						
۲					■						■				
۳						■						■			
۴		■						■						■	
۵							■						■		
۶			■						■						
۷				■											■
۸					■						■				
۹	■					■						■			
۱۰							■						■		
۱۱			■						■						
۱۲		■						■						■	
۱۳				■						■					
۱۴					■						■				
۱۵							■						■		

حل سودوکو ۳۷۶۶

۷	۵	۲	۹	۱	۳	۸	۴	۶
۶	۳	۸	۵	۷	۴	۲	۱	۹
۴	۹	۱	۸	۶	۲	۷	۵	۳
۹	۷	۴	۱	۳	۸	۶	۲	۵
۱	۸	۶	۷	۲	۵	۹	۳	۴
۵	۲	۳	۴	۹	۶	۱	۸	۷
۸	۱	۵	۶	۴	۷	۳	۹	۲
۲	۴	۷	۳	۸	۹	۵	۶	۱
۳	۶	۹	۲	۵	۱	۴	۷	۸

۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۹	۸
۵	۸	۱	۳	۹	۲	۷	۶	۴
۹	۳	۷	۸	۶	۴	۱	۵	۲
۸	۱	۹	۲	۵	۶	۴	۳	۷
۳	۷	۵	۱	۴	۸	۹	۲	۶
۴	۲	۶	۹	۷	۳	۸	۱	۵
۶	۹	۳	۴	۲	۷	۵	۸	۱
۷	۵	۸	۶	۳	۱	۲	۴	۹
۱	۴	۲	۵	۸	۹	۶	۷	۳

حل جدول ۴۷۷۰

۱	ب	ی	و	گ	ر	ا	ف	ی	■	ا	س	ت	ی	ل	ا
۲	ا	ی	س	ت	■	پ	ی	ا	پ	ی	■	ی	و	و	ی
۳	ج	ل	ی	■	ف	ی	ل	ت	ر	■	ا	ر	ش	ی	و
۴	■	ا	م	ر	و	ز	■	ا	س	ت	و	ا	■	ی	ا
۵	ا	ق	■	م	ل	و	ک	■	ش	ا	ر	ژ	■	س	ن
۶	ی	■	ل	ا	ا	د	ر	ی	■	ب	ک	ه	ن	د	■
۷	ت	م	ج	ی	د	■	م	ن	ا	ع	ت	■	س	ی	ا
۸	ا	ی	ا	ت	■	س	ا	ب	ل	ه	■	گ	ی	ا	ه
۹	م	و	ج	■	م	ک	ن	و	ن	■	د	ر	ا	ز	ا
۱۰	■	ه	ت	ا	ک	ی	■	ع	ا	ش	ق	ا	ن	■	ل
۱۱	ر	خ	■	خ	ا	ن	م	■	ز	ر	ی	ن	■	ج	ی
۱۲	س	ا	■	ب	ر	ه	ا	ن	■	م	ق	ی	ا	س	■
۱۳	ا	ر	ق	ا	م	■	م	و	س	س	ه	■	و	ت	د
۱۴	ن	ج	ا	ر	■	م	ن	ا	د	ا	■	ر	ن	ج	ه
۱۵	ا	ی	ف	ی	ل	م	■	ب	ه	ر	ا	م	ک	و	ر

سودوکو سخت ۳۷۶۷

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۳			۲	۶			۸	
	۴	۲					۹	
				۳	۱			
۲			۵					۷
		۸				۵		
۴					۷			۸
			۱	۷				
	۳					۶	۴	
	۹			۴	۲			۵

سودوکو ساده ۳۷۶۷

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

						۲		۷
			۶	۱	۲	۸	۳	
	۹			۴	۸			
	۷				۱			۶
	۱		۹	۷	۳		۲	
۲			۸				۷	
			۳	۹			۵	
	۲	۳	۱	۵	۴			
۷		۹						